

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

§. 2. De Contritione. Ubi de partibus pœnitentiæ Lutheranorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

mirum est, quod explicitè non multum inveniatur scriptum de data ab Apostolis Absolutione.

7. Ob. 3. Possunt remitti peccata per contritionem perfectam, ut fatentur Catholici. 2. Et defacto remittuntur per fidem, ut docent Sectarij: ergo Absolutio non est necessaria ad salutem. R. ad 1. In contritione continetur votum seu desiderium Absolutionis, ut tenent Catholici. Dein Absolutio prodesset saltem attritis, & imperfectè pœnitentibus; quippe Christus in Nova Lege voluit per Sacramentalem Absolutionem etiam illis suppeditare remedium salutis, qui non perfectè contreruntur, & solum imperfectæ pœnitentiæ virtutem habent; quod in Antiqua Lege non erat concessum, sed debe-

bant semper perfectam contritionem elicere. Imò Absolutio potest etiam prodelle perfectè contritis; cur enim Deus non possit de eadem res bis ferre sententiam, semel apud semetipsum, remittens peccatum propter contritionem perfectam, & semel per suum Ministrum absolvens, præsertim cum per ejusmodi Absolutionem augeatur gratia sanctificans, quæ de se est remissiva peccati. Adde, quod incertum sit sæpe, utrum pœnitens habeat contritionem perfectam, vel tantum imperfectam. Quare Absolutio prodest plurimum ad majorem spem & certitudinem de remissis peccatis. Ad

2. N. absolutissimè Ant. quod per fidem solam dimittantur peccata.

§. II.

De Contritione. Ubi etiam de partibus Pœnitentiæ Lutheranorum.

8. Sciendum 1. Contritio in genere est dolor animi ac detestatio peccati commissi propter Deum offensum, conjuncta cum proposito vitæ in melius commutandæ. Est duplex, perfecta & imperfecta: perfecta, quæ absolute dicitur *Contritio*, & ordinariè intelligitur audita hac voce, est dolor de peccato, procedens ex motivo amoris Dei, super omnia dilecti. Imperfecta est dolor de peccato procedens ex motivo imperfecto v. g. ex metu inferni, turpitudine peccati &c. atque dici consuevit *Attritio*. Cate-

rùm metus inferni, & pœnatum timor, alius est filialis, alius servilis, & alius serviliter servilis. *Filialis* timor est, quo quidem timetur Deus quæ pœnam intentans, magis tamen propter offensam ipsius Dei: *Servilis*, quo timetur Deus puniens, solius pœnæ fugiendæ causâ: *Serviliter servilis*, quo ita timetur Deus, ut, nisi puniret, peccatum non displiceret, neque caveretur. Ultimus timor malus est, quia pœnam plus timet & curat quam Deum. Filialis ab omnibus admittitur esse bonus. Servilis cul-

H h h h ; pa-

patur à Lutheranis, qui dicunt, eo peccati, & hominem fieri hypocritam, de quo postea. Porro tam contritio quàm attritio, ut profit ad vitam æternam, debet esse supernaturalis, qualis erit, si procedat ex fide, qua Deus creditur esse auctor supernaturalium, & ordinans hominem ad beatitudinem supernaturalem.

9. Sc. 2. Contritionem à Lutheranis apud Gerardum §. 613. sic definit: *Est verus ac serius dolor ex agnitione peccati & sensu ira Divina adversus illa exortus, cum conscientia pavorebus & peccati detestatione conjunctus.* Et §. 41. *Est vera peccati cognitio, serius de illo dolor, & interiores conscientia angores, cum externis quibusdam signis ut plurimum conjuncti.* Isti autem pavores & angores conscientia (dicunt) incutiuntur à Legge; nam *ex Legge est cognitio peccati, Lex iram DEI denunciat*; quò etiam calamitates tum publicæ tum privæ, quas Deus infligit propter peccata, item passio Christi conducit, quæ vel maximè ostendit iram Dei advertus peccata. Postquam verò *Lex* incussit terrores conscientijs, easque propositâ irâ Dei contrivit, succedit *Evangelium*, quod mentes confternatas iterum erigit, monstrando Christum Mediatorem, & fidem in ipsum accedendo, qua apprehenditur justitia Christi, remittuntur peccata, & anima de ijs remissis certa redditur. Unde apud Lutheranos duæ statuuntur propriæ & essentielles partes Pœnitentiæ, *Contritio & Fides*; *Contritio sunt terrores conscientia incussi à Legge ag-*

nitio peccati & irâ Dei; Fides conscientiam iterum consolatur, dum terrores firmiter credit, sibi remitti peccata propter Christum. Aliqui cum Philippo Melanch. addunt pro tertia parte novam obedientiam seu meliorem vitam subsequentem: Gerardus verò §. 54. negat propriè esse partem, quamvis dicat, meliorem vitam & opera bona indissolubili nexu conjungi cum vera pœnitentia. Catholici pro requisitis aut partibus Sacramenti Pœnitentiæ præter Absolutionem, de qua dictum, admittunt Dolorem de peccato cum Propositiōe melioris vitæ conjunctum, Confessionem peccatorum, & Satisfactionem; quia his positis habetur plena & integra remissio peccatorum quoad culpam & pœnam. De quibus singulis agendum: prius tamen

Sc. 3. Contritionem (quod dolendum est) à Lutheranis non dividi in perfectam & imperfectam; de perfecta enim, quæ ex solo amore Dei super omnia dilecti oritur, apud ipsos ingens est silentium, & densa ignorantia. Ipsi namque propriâ edoctus experientiâ sanctè testari possum, nullum ex omnibus Sectarijs, qui mihi sat magno numero, variæque conditionis, etiam ex literatis, obvenerunt instruendi in fide Orthodoxa, quidquam scivisse de contritione perfecta ejusque motivo. Quæ fraus diaboli est, sanguineis lacrymis deploranda, nec levis culpa Pœnitentium pertrahi necesse est. Quippe quamvis censam, multos inculpabiliter ignorare falsitatem suæ sectæ, ac

que adeo propter peccatum infidelitatis non damnari; rari tamen sunt ex aduicioribus, qui nunquam in tanta morum licentia apud ipsos in aliud peccatum mortale labantur. Jam vero si femel graviter lapsi sunt contra præceptum aliquod Decalogi &c. nullum ipsis superest resurgendi medium; non absolutio, quam non habent validam ob defectum sacerdotis, non contritio, quæ unica posset eripere inferno destitutos remedio absolutionis, utpote de qua nihil sciunt. Et quamquam Gerardo §. 68. exciderint hæc verba: *Pij in serijs conscientia pavoribus Deum ipsum inueniunt, & propter ejus (utpote summi boni) offensam unicè dolent;* & fortè in eorum libellis prætorij occurrant talia, quæ videntur sonare perfectam contritionem: valde tamen timeo, ne hæc à legentibus non apprehendantur satis, eò quòd istud motuum amoris Dei, quando ipsis explicatur contritio, vel penitus negligatur, vel obiter tantum perstringatur; e contra identidem inculcentur timores, angores, terrores conscientie incussi à Lege propter iram Dei, peccata gravissimè punientis: qui timores sunt serviles (quamvis Gerardus dicat, eos fieri filiales accedente fide §. 96. sed sine ullo fundamento) Et motuum dolendi propter Deum iratum nequaquam est motuum perfectum, scilicet amoris Dei super omnia, quo niti debet contritio perfecta, quæ extra absolutionem Sacramentalem potens est hominem justificare juxta illud: *Ego diligentes me dilige.* Prov. 8. v. 37. Præter hos errores alij duo repe-

riuntur in hac materia apud Adversarios. 1. Quòd apud ipsos contritio nec sit meritum de congruo, nec medium obtinendi remissionem peccatorum, sed præcisè pars ordinis, quem Deus in convertendis observat: fide autem sola apprehendatur justitia. 2. Quòd totum opus conversionis soli Deo in solidum tribui debeat, & homo ex liberi arbitrij naturalibus viribus non cooperetur, quamvis in conversione acquirat novas vires ad cooperandū Deo in bonis operibus subsequentijs. Gerard. §. 73. & 79. Sed error prior confutatus est de Justificatione, posterior de Libertate. Hic

Dicendum 1. Attritio, seu contritio imperfecta (qua quis dolet de peccatis commissis solum penæ vitandæ causâ, vel ex metu inferni) si voluntatem peccandi excludat, est actus honestus. Prob. 1. ex Scripturâ, in qua Deus & Christus laudant, approbant, & suadent timorem Domini, penas intentantis, tanquam utilem ad vitandâ & delenda peccata. *Me ergo non timebitis, & à facie mea non dolebitis? dicit Dominus.* Malach. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Eccl. 1. *Time eum, quia venit hora judicij.* Apoc. 14. *Time eum, qui potest & corpus & animam perdere in gehennam.* Mat. 10. Prob. 2. ex communi sensu Ecclesiæ & Patrum. Vide can. 68. 89. &c. de pœnit. dist. 1. & Trident. Sess. 14. c. 4. Prob. 3. ex ratione. Qui utitur medio honesto ad finem honestum, agit honestè & licitè: sed hoc facit attritus; nam ordinat detestationem & fugam peccati ad vitandum infernum aliasque penas

pœnas &c. quod utrumque honestum est, imò præceptum; tenemur enim detestari ac fugere peccatum, & vitare infernum, impenitentibus à Deo intentatum. Item attritus (si placet attendere alium ejus modum tendendi) infernum, quem timet, adhibet pro motivo & medio ad detestandum & fugiendum peccatum.

12. Dicend. 2. Terrores & pavores conscientia incussi, quamvis plurimum servire possint ad conversionem peccatoris, nondum tamen sunt detestatio peccati, adeoque nec pars Pœnitentia, sed tantum aliqua præparatio. Prob. 1. ex Scriptura. Paulus 2. Cor. 7. ait: *Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur*: ergo tristitia (pavores conscientia incussi) nondum est ipsa pœnitentia vel inadæquatè tantum, seu pars essentialis pœnitentia, quæ est detestatio & odium peccati; sed potius est causa vel præparatio pœnitentiam præcedens, non constituens. Confirmatur 1. Terrores inveniuntur etiam in impenitentibus, uti demonibus, qui *credunt & contremiscunt*. Jac. 2. & fuerunt etiam in Juda proditore: si igitur apud Lutheranos pœnitentia consistit in terroribus conscientia, & in fide, ipsorum pœnitentia erit diabolica, adeoque non vera. Confirm. 2. Potest dari vera pœnitentia, in quibus nulli terrores reperiuntur, sed præcisè detestatio peccatorum ex mero amore profecta: ergo terrores isti non sunt pars constitutiva pœnitentia. Ant. constat ex c. 7.

Lucæ, ubi dicitur: *Remittuntur ei (Magdalene) peccata multa, quoniam dilexit multum*. Ubi notanda est particula causalis *quoniam*, per quam indicatur, detestationem peccatorum, ex motivo amoris ortam, fuisse pœnitentiam, quia causa fuit remissionis peccatorum. Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Patrum communi, qui nunquam istos terrores numerarunt inter partes Pœnitentia. Prob. 3. ex ratione. Potest aliquis timere pœnas, & pavere ab ira Judicis, quin tamen doleat de admisso crimine. v. g. qui occidit hostem suum; imò potest gaudere de commisso homicidio, & simul timere mortem ab irato Judice inferendam: ergo terrores conscientia incussi nondum sunt dolor seu detestatio peccati, adeoque nec contritio, consequenter nec pars Pœnitentia.

Dicend. 3. Fides (uti & spes) requiritur quidem ad pœnitentiam ritè agendam, non tamen est illius pars essentialis. 2. Imò nec fides illa fiducialis, seu specialis, qua Sectarj credere se dicunt, sibi remitti peccata, est pars pœnitentia, multò minus pars præcipua, ut volunt ipsi. Primum membrum assertionis non negatur à Sectarj, cum per se clarum sit, fidem & spem debere præcedere pœnitentiam, quam utique nemo potest agere serio, nisi credat, vera esse, quæ DEUS peccatoribus minatur, & pœnitentibus promittit, quam fidem Lutherani vocant *historialem tantum & generalem*: item nisi speret, sibi pœnitentiam agenti remittenda peccata.

Alte:

Alteram membrum, quod fides, etiam *specialis*, non sit pars, probatur 1. ex Scriptura tum *negativè*, quia nullibi promittitur & revelatur alicui in particulari & absolute, sibi hic & nunc remitti peccata: ergo fide *speciali* & absolute à nullo in particulari id credi potest, scilicet fide Divina: ergo nulla datur ejusmodi fides *specialis*, qualem exigunt Lutherani; cum nihil absolute & in particulari credi possit fide Divina, nisi absolute & in particulari revelatum à Deo. Tum *positivè*, quia Scriptura poenitentiam expressè distinguit à fide in Evangelium & in Christum, quæ juxta ipsos est fides justificans & *specialis*: dicit enim Marc. 1. v. 15. *Pœnitentini, & credite Evangelio*, scilicet promissionibus Evangelij. Et Act. 20. v. 21. *Testificans in Deum poenitentiam & fidem in Dominum nostrum IESUM Christum*. Prob. 2. ex perpetua Traditione & sensu Ecclesiæ, quæ de hac fide *speciali* Sectariorum nihil scivit unquam, multò minùs pro parte poenitentia agnovit. Prob. 3. ex ratione, quia ista fides *specialis* de remissis peccatis supponit pro priori poenitentiam totam (quia sine poenitentia adequata non remittuntur peccata) ergo non est pars poenitentia; aliàs dicam, etiam consolationem conscientia, novam obedientiam, & bona opera, quæ necessariò juxta Adversarios consequuntur ad veram poenitentiam nexu indissolubili, esse partem constitutam poenitentia: & utique id, quod alterum in suo esse constitutum consequitur, non potest esse pars illius,

R. P. Pichler Theol. Polemica,

sive dein tempore, sive natura tantum posterius sit. Prob. 4. ijs argumentis, quibus impugnavimus fidem justificantem in materia de Justificatione à p. 479.

Regerit Gerardus §. 49. & dicit, in ijs locis Scripturae, ubi poenitentia distinguitur à fide, poenitentiam accipi *μερικῶς* pro parte priore nempe contritione sola: quando verò poenitentia accipitur *ὁλικῶς*, tunc fidem esse partem. R. & noto imprimis vanitatem Gerardi, qui passim ad ostentationem suæ peritiæ (nam plerumque nulla prorsus est necessitas, aut alia prudens ratio, nisi fortè dum inquiratur in fontes Hebraicos aut Græcos) immiscet suis libris Latinis (quod alij Sectarij adhuc ineptius faciunt etiam in Germanicis) phrasas & vocabula Græca aut Hebraica; cum optimè profertur res tota posset Latinis, quo idiomate scribit: cur non dixit *partialiter*, *totaliter*, qui termini apud Theologos utiuntur, & idem significant ac illa Græca? Dein prorsus gratis dicit, Scripturam inibi accipere poenitentiam tantum *partialiter* & mutilatè, nulloque argumento probat, Scriptura, quando nominat Baptismum, intelligit totum Baptismum, non partem, v. g. aquam tantum: ergo etiam quando nominat poenitentiam, intelligit totam, non partem tantum.

Porro ad ritè suscipiendum Sacramentum Poenitentia ex parte Poenitentis requiri tres actus, nimirum Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem (ad culpæ & pœnæ remissionem) certa est Catholicorum doctrina,

lilii

quam

quam pulchrè expressit S. August. tr. in Psal. 146. *Sanat contritos corde, sanat confitentes, sanat seipsos punientes.* Et cur Deus peccatorem sine his actibus recipiat in gratiam; cum sine ijs parentes læsi non recipiant filios, nec Dominus servum? Deus enim vel maximè noster Pater & Dominus est.

Ob. 1. Attritio ex timore inferni concepta plus detestatur infernum, quàm peccatum: ergo non est actus honestus. Ant. prob. attritus sic dicit: si non foret infernus, non detestarer peccatum. Confirmatur: attritus magis vult evitare poenam quàm culpam, & si culpa non puniretur, eam non fugeret, non detestaretur; quæ affectio mala est. R. Dist. Ant. plus detestatur infernum in hoc sensu, quòd detestationem & fugam peccati eligit tanquam medium ad evitandum infernum C. A. in hoc sensu, quòd practicè eligit peccatum præ inferno, & peccare malit, quàm ire ad infernum N. Ant. Peccatum ab attrito non eligitur, sed potiùs odio habetur propter ingens malum, quod exinde inminet. Neque attritus dicit: si non esset infernus, non detestarer, non fugerem peccatum propter infernum; quid autem esset facturus, si infernus, seu motivum inferni non impelleret, abstrahit. Ad Confirmationem eadem est responsio.

Dices. Qui plus timet infernum, quàm peccatum, ille retinet affectum saltè conditionatum ad peccandum, scilicet si infernus non esset: sed attritus infernum plus timet, quàm pecca-

tum, quia virtualiter sic est constitutus: si infernus non esset, non dole-rem de peccato, non fugerem peccatum: ergo. R. N. M. vel Dist. qui plus timet, hoc est, timorem inferni assumit pro motivo ad dolendum de peccato, & ad illud fugiendum. N. M. qui plus timet, hoc est, practicè eligit peccatum præ inferno, vel peccat, ut evitet infernum. C. M. Attritus solummodo timorem inferni assumit pro motivo & medio ad evitandum infernum, & neutiquam practicè eligit peccatum præ inferno. Neque ejus dolor & detestatio peccati est conditionata, hoc modo: *Si infernus non esset*, vel, *si peccatum non esset causa inferni, non detestarer, non fugerem peccatum.* Sed est absoluta; nam attritus æquivalenter dicit hoc modo: *Ego detestor, & doleo de peccato, quia peccatum est causa inferni*, abstrahendo interim, quid esset facturus in alijs circumstantijs, & absente motivo de inferno. In exemplo res clariùs patebit. Sit, quid dicat: *Ego proficiscar Romam, ut videam summum Pontificem.* Talis non dicit: si summus Pontifex non esset Romæ, non proficisceretur Romam, sed abstrahit, an esset profecturus, nec ne, propter aliud motivum, si Pontifex interea moreretur. Hic & nunc quidem ejus motivum est videre Pontificem; hoc tamen sublato posset succedere aliud motivum, à quo ipse abstrahit.

Ob. 2. Neque Contritio, neque Confessio potest esse pars vel requisitum Sacramenti Poenitentiae: non illa, quia non est sensibilis, utpote dolor animi; non ista, quia

quia Confessio non est signum gratiæ, sed signum peccati: ergo. R. N. Ant. Licet enim Contritio non sit sensibilis in se, est tamen sensibilis per Confessionem, sicut anima fit sensibilis per corpus. Confessio, licet seorsim & sine Absolutione sumpta non sit signum gratiæ; est tamen, si sumatur cum Absolutione, *ego te absolvo* &c. quæ est forma Sacramenti Penitentiæ. Etiam in Baptismo materia seorsim, scilicet aqua sine forma, *ego te baptizo* &c. non significat gratiam. Sufficit itaque, si materia & forma simul sumpta gratiam significant.

16. Quæres, quid sit diligere Deum super omnia propter se, seu quid sit charitas perfecta, quæ est motivum formale contritionis perfecta, quæ extra Sacramentum, re ipsa susceptum, Deo reconciliat hominem? Dico, *re ipsa susceptum*; nam neque contritio perfecta sine voto Sacramenti reconciliat. R. est præferre Deum tanquam finem ultimum, omni amore dignissimum, omnibus alijs rebus, adeo ut quis paratus sit omne aliud bonum,

quod separat à Deo, relinquere ac odio habere, vicissim verò amare omne id, quod separat à peccato, eò quod peccatum displiceat Deo, summo Bono, super omnia amabili. Qui sic est constitutus, amat Deum super omnia, & detestatur super omnia, adeoque amat Deum summè, non quidem *intensive*, quod nobis impossibile est, sed *appreciative*, hoc est, Deum æstimat tali voluntatis adhesionem, ut vellet potius omni alio bono, quod Deus non est, carere, quàm à Deo separari, quod fit per peccatum; quippe major *appreciatio* consistit in majore æstimatione & voluntatis adhesionem: major autem *intensio* amoris consistit in majori tenerritudine, conatu, impetu, applicatione animi &c. Unde fieri potest, ut quis intensivè plus amet parentes, amicos, imò & catellos subinde, quàm Deum, absque peccato; præsertim cum illa animi tenerritudo, qua cuperemus Deum diligere, non sit in nostra potestate, bene tamen *appreciative* super omnia.

§. III.

De Confessione.

17. Sciendum 1. per Confessionem sacramentalem à Catholicis intelligi distinctam enumerationem peccatorum post Baptisma commissorum Sacerdoti factam in ordine ad obtinendam absolutionem. Debent autem enumerari omnia peccata mortalia, quæ
R. P. Pichler Theol. Polemica

post diligens examen conscientie occurrunt memoriæ, quoad numerum & speciem, quantum fieri moraliter potest; etiam si sola mente & sine opere externo patrata sint. Peccata venialia confitendi nulla est per se obligatio, quamvis laudabile sit etiam ista confiteri.